

Збагачення словникового запасу з української мови молодших школярів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин

Навчання української мови в ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин відрізняється своєю специфікою, і вже з набутого досвіду можемо стверджувати, що опанування другої мови (у порівнянні з рідною) має свої труднощі. Однак, незважаючи на це, оволодіти державною мовою необхідно і важливо для кожного громадянина / громадянки України незалежно від віку. На нашу думку, навчання державної мови повинно розпочатися зі збагачення словникового запасу учня і ґрунтуватися на компетентнісному підході. За визначенням О.Савченко, компетентність – це «інтегрована здатність особистості, набута в процесі навчання, що охоплює знання, уміння, навички, досвід, цінності, ставлення, які можуть цілісно реалізуватися на практиці» [1, с. 137].

Досвід показує, що запорукою ефективного збагачення словникового запасу з української мови учнів ЗЗСО з навчанням мовами національних меншин на засадах компетентнісного підходу є дотримання таких умов:

- виховання поваги та прищеплення любові до української мови, розвитку інтересу до її вивчення;
- здійснення порівняння двох мовних систем (української та рідної мов) з метою урахування виявлених результатів;
- з'ясування специфіки мовного середовища та штучне збільшення частки української мови шляхом перегляду фільмів та передач, слухання аудіозаписів, читання книг тощо;
- застосування різних видів вправ – мовних (наприклад, побудова словосполучень або речень), умовно-мовленневих (підстановка слів у фразу, перебудова мовних зразків та ін.), мовленневих вправ (участь у діалогічній взаємодії двох або більше учасників та ін.);
- поступове оволодіння українською мовою (нарощування кількості та складності мовленневих дій) та перехід від рецептивного виду білінгвізму до репродуктивного і продуктивного [2].

Водночас для досягнення оптимальних результатів навчання у збагаченні словникового запасу з української мови учнів ЗЗСО з

навчання мовами національних меншин використання диференційованого підходу, оскільки він містить такі основні компоненти: виявлення та облік індивідуальних особливостей учнів; роздрібнення та різнорівнева класифікація навчального матеріалу; відповідна організація навчання (чергування або одночасне застосування під час уроків індивідуальної роботи та колективної, індивідуальної та роботи у групах, самостійної та напівсамостійної роботи [3]. Наводимо зразків вправ, які, на нашу думку, є оптимальними для збагачення словникового запасу учнів закладів освіти нового типу.

Логопедична вправа «Словник іменників».

Учитель демонструє картинки, на яких зображені овочі та фрукти. Завдання учнів назвати їх окремо, а потім одним загальним словом. При потребі можна перекласти незрозуміле слово. Дитина повинна сказати: банан, яблуко, персик, лимон – це фрукти; огірок, морква, буряк, цибуля – це овочі. **Логопедична вправа «Словник дієслів».** Для перевірки наявності у словнику дитини дієслів, а також для збагачення дієслівного словника її слід відповісти на запитання: **«Хто як пересувається?»:** людина (ходить); заєць (стрибає); птах (літає); змія (плазує). Логічною в цьому контексті є логопедична вправа **«Словник прикметників»** Для з'ясування наявності у словнику дитини прикметників, а також для збагачення прикметникового словника слід запропонувати їй завдання, розраховані на вміння називати ознаки предметів. **«Які на смак ці продукти?»** Цукор, сіль, лимон, цибуля (кислий, солодкий, солоний, гіркий). **«Якого кольору ці продукти?»** Лимон, апельсин, огірок, помідор, слива, каву.

Отже, активну роль у збагаченні словникового запасу учнів відіграють різного роду ігрові завдання, цікавий ілюстративний матеріал, які доцільно використовувати з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Савченко О. Я. *Дидактика початкової освіти*. Київ : Грамота, 2012. 504 с.
2. Хорошковська О. Н. *Теоретико-методичні засади навчання української мови і мовлення у ЗНЗ I ступеня з мовами викладання національних меншин України*. Київ : Педагогічна думка, 2013. 160 с.
3. Шевчук Л. М. Сутність та специфіка поняття «диференціація навчання»: інформація для ознайомлення педагогів. *Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць*. / голов. ред. О. М. Топузов. Київ : Педагогічна думка, 2020. Вип. 25. С. 219–227.